

NOTA DE FUNDAMENTARE

la proiectul Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ

Proiectul Programului național de control al cancerului pentru anii 2026–2030 a fost elaborat de Ministerul Sănătății, în comun cu IMSP Institutul Oncologic, cu suportul Organizației Mondiale a Sănătății în Republica Moldova și printr-un proces participativ extins, cu implicarea instituțiilor medico-sanitare, experților naționali și internaționali, mediului academic, organizațiilor societății civile și organizațiilor de pacienți. Elaborarea a beneficiat de expertiză internațională în cadrul misiunilor imPACT desfășurate în Republica Moldova în perioada 10–14 noiembrie 2025 și 23–27 ianuarie 2026, cu participarea experților OMS, IARC, AIEA și St. Jude Children’s Research Hospital, precum și de recomandări suplimentare formulate în procesul de consultare și avizare.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ

2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ

Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la Programul național de control al cancerului a fost elaborat în temeiul acțiunii 64 din Anexa A, Clusterul 2, Capitolul 28 - Protecția consumatorului și a sănătății a Programului național de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025.

Proiectul va asigura armonizarea cadrului național cu legislația UE în domeniul cancerului, în conformitate cu Planul european de combatere a cancerului.

2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a lacunelor normative

Proiectul Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 a fost elaborat, inclusiv în baza rezultatelor implementării Programului național de control al cancerului pentru anii 2016-2025, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1291/2016.

Cancerul reprezintă a doua cauză principală de deces în Republica Moldova. În anii 2023 și 2024 au fost înregistrate peste 5 900 de decese anual. Prevalența prin tumori a constituit 68 732 de cazuri în anul 2023 și 71 789 de cazuri în anul 2024, iar numărul cazurilor noi a constituit 10 552 în anul 2023 și 11 238 în anul 2024. Numărul cazurilor noi de cancer a crescut de la 9 480 de cazuri înregistrate primar în anul 2015 la 11 238 de cazuri în anul 2024. În contextul diminuării și îmbătrânirii populației, povara cancerului asupra sistemului de sănătate și societății este estimată să crească.

Cauzele principale ce produc această povară sunt asociate cu prevalența înaltă a factorilor de risc în rândul populației (fumatul, consumul de alcool, consumul redus de fructe și legume), prevalența factorilor de mediu, rata în descreștere a vaccinării împotriva virusului papiloma uman (HPV) și a hepatitei B, depistarea tardivă a cancerului în circa jumătate de cazuri, concentrarea serviciilor de tratament specializat în mun. Chișinău și capacitatea modestă, reieșind din necesități, a sistemului de sănătate de a organiza și presta servicii de prevenire a cancerului, diagnosticare, tratament, reabilitare și servicii de îngrijiri paliative persoanelor diagnosticate cu cancer. Acestea produc costuri considerabile de tratament al acestei boli și a altor costuri sociale, asociate maladiilor: excluderea persoanei din activitatea socioeconomică, servicii de îngrijire, timp și resurse din partea altor membri ai familiei, transport etc.

Datele privind incidența prin cancer cu tendința de creștere în ultimii 10 ani și ponderea cazurilor de cancer depistate în stadiul III-IV indică prezența unor deficiențe sistematice referitoare la depistarea timpurie a cancerului.

În domeniul tratamentului cancerului la copii, deși au fost obținute rezultate semnificative, condițiile de spitalizare pentru copii nu corespund standardelor internaționale iar

accesul la investigații avansate pentru diagnostic și monitorizare rămâne limitat. De asemenea, lipsa unei Baze de Date pentru cancer la copii reprezintă o un obstacol care limitează planificarea serviciilor și monitorizarea rezultatelor.

Lista națională a medicamentelor oncologice esențiale, conform recomandărilor OMS, parte a Listei Naționale a Medicamentelor Esențiale, a fost elaborată și aprobată. În același timp, pacienții oncologici au acces limitat la terapii inovative: terapii personalizate, inclusiv terapii țintite, imunoterapie.

Serviciile de radioterapie, imagistică oncologică și medicină nucleară necesită consolidarea capacităților, modernizarea infrastructurii și echipamentelor, standardizarea calității și dezvoltarea mecanismelor de audit și monitorizare a performanței. Serviciile de medicină nucleară sunt concentrate în municipiul Chișinău, iar tratamentele radionuclidice rămân limitate.

În domeniul îngrijirilor paliative, reabilitare și suportul pe termen lung persistă lacune în reglementare, coordonare și acces teritorial. Este nevoie de dezvoltat servicii integrate pentru copiii, și tineri adulți (ATA), adulți și persoanele care trăiesc cu și dincolo de cancer, inclusiv monitorizarea efectelor tardive, reabilitare, suport psihosocial și măsuri de protecție împotriva discriminării post-cancer. Serviciile paliative, inclusiv cele oncologice sunt furnizate preponderent de ONG-uri. Însă, bariera majoră în prestarea îngrijirilor paliative este lipsa unui mecanism de cooperare în domeniul îngrijirilor paliative între instituțiile medicale, societatea civilă și serviciile de asistență socială pentru soluționarea problemelor complexe ale pacienților cu cancer și a celor impuse de îngrijire la sfârșit de viață.

În prezent, sistemele informaționale de sănătate nu asigură încă un schimb complet eficient și standardizat de date între instituțiile medicale. Intervențiile digitale ale Programului în oncologie urmează să fie dezvoltate în corelare cu Programul național pentru digitalizare și inovare în sănătate pentru anii 2025–2030, cu Dosarul electronic de sănătate și cu platforma de interoperabilitate MConnect, evitând dezvoltarea infrastructurilor paralele și asigurând interoperabilitatea soluțiilor oncologice.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 a fost continuă intervențiile Programului dezvoltate în perioada 2016-2025 dar trece de la dezvoltarea preponderentă a infrastructurii și accesului la consolidarea performanței, creșterea calității, implementarea echității și continuității îngrijirilor și a guvernantei bazate pe date.

Obiectivul general al Programului este reducerea poverii cancerului în Republica Moldova până la sfârșitul anului 2030, în concordanță cu Strategia Națională de Sănătate „Sănătatea 2030”, Planul european de combatere a cancerului și Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă. Viziunea Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 este de a dezvolta un serviciu oncologic național modern, integrat și aliniat standardelor europene și internaționale, capabil să ofere populației acces sigur și continuu la servicii calitative de prevenire, screening, inclusiv depistare timpurie a cancerului și la servicii de cea mai înaltă calitate de diagnosticare, tratament, reabilitare și îngrijire, inclusiv paliativă.

Elementul nou al Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 este stabilirea obiectivului privind dezvoltarea unui mecanism eficient de guvernanta a Programului susținută de o voință politică și resursele necesare alocate care să garanteze că serviciile oncologice sunt organizate și prestate într-o manieră transparentă, responsabilă, participativă, integră și asigurată de capacitățile și resursele umane, financiare și informaționale necesare. Totodată a fost introdus un sub-obiect pe cancerul la copii, astfel, prioritizând intervențiile oncohematologiei pediatrice.

În rezultatul implementării proiectului Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030, se estimează obținerea următoarelor rezultate:

1. Un sistem robust de control al factorilor de risc comportamentali și de prevenire a cancerelor cauzate de infecții prin vaccinare, aliniat Inițiativei emblematice 3 a Planului european de combatere a cancerului. 3. Servicii de screening și de depistare precoce a cancerului organizate și prestate conform standardelor internaționale și europene, aliniat Inițiativei emblematice 4 a Planului european de combatere a cancerului. 4. Servicii calitative de diagnostic, tratament și îngrijire, inclusiv pentru copii dezvoltate, conform traseului individualizat de diagnostic și tratament, corespunzător standardelor internaționale și europene, aliniat Inițiativelor emblematice 1, 5, 6, 7 și 10 ale Planului european de combatere a cancerului. 5. Model de servicii paliative, de reabilitare și de suport integrat pentru persoanele care traiescu cu și dincolo de cancer, conform standardelor internaționale și europene disponibile în toate raioanele, aliniat la Inițiativa emblemată 8 a Planului european de combatere a cancerului. 6. Ministerul Sănătății și IMSP Institutul Oncologic vor defini și aproba arhitectura de guvernanta a Programului, inclusiv structurile, rolurile, responsabilitățile și mecanismele de coordonare și monitorizare. Un mecanism de guvernanta a Programului eficient, susținut de un Registru național de cancer funcțional conform standardelor IARC și ENCR, aliniat la Inițiativa emblemată 9 a Planului european de combatere a cancerului. Și o arhitectură interoperabilă între toate sistemele informaționale și o infrastructură digitală sigură, modernă și rezilientă, aliniat la Inițiativa emblemată 2 a Planului european de combatere a cancerului. Implementarea Programului este orientată spre creșterea supraviețuirii, reducerea mortalității evitabile, creșterea ponderii cancerelor depistate precoce, reducerea timpilor de acces la diagnostic și tratament, diminuarea inegalităților teritoriale și socioeconomice și îmbunătățirea calității vieții pacienților.
3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare Alte opțiuni alternative nu au fost identificate. Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 este un document de politici publice care descrie viziunea și deciziile coordonate ale Guvernului Republicii Moldova pentru realizarea obiectivelor de control al cancerului, în vederea reducerii poverii cancerului asupra populației Republicii Moldova și oferă soluții eficiente pentru îmbunătățirea calității vieții pacienților cu cancer și a sănătății populației.
4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public Implementarea Programului va avea impact asupra întregii rețele de prestatori publici implicați prevenire screeningul și depistare precoce a cancerului, asupra serviciilor de diagnostic, tratamentului (cu extinderea accesului la medicamente oncologice), tratament și îngrijire a pacienților oncologici, prin asigurarea îmbunătățirii vieții persoanelor care trăiesc cu și dincolo de cancer, dezvoltarea mecanismelor naționale de management al calității și audit clinic, extinderea capacităților tehnice și digitale, consolidarea resurselor umane și utilizarea datelor pentru management și decizie. Programul urmărește reducerea fragmentării traseului pacientului, creșterea accesului regional la servicii, contribuind și la îmbunătățirea relației pacient-lucrător medical și la eficientizarea proceselor de prestare a serviciilor oncologice populației.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative Costul Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 a fost estimat în sumă totală de 2 595 058,6 mii lei, care vor fi acoperite din contul bugetului de stat și ale fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală, și din contul surselor externe de finanțare, inclusiv fonduri europene. Din această sumă, 651 993,3 mii lei sunt estimate din surse bugetare,

892 943,3 mii lei din Fondurile asigurării obligatorii de asistență medicală (FAOAM), iar 1 050 122,0 mii lei din surse externe/parteneri de dezvoltare.

Pe obiective specifice, costurile estimate sunt: Obiectivul specific 1 – 11 261,0 mii lei; Obiectivul specific 2 – 44 703,0 mii lei; Obiectivul specific 3 – 2 469 882,0 mii lei; Obiectivul specific 4 – 53 767,6 mii lei; Obiectivul specific 5 – 15 445,0 mii lei. Ponderea majoritară a resurselor este alocată Obiectivului specific 3, care include investiții capitale și tehnologice pentru dezvoltarea serviciilor de diagnostic și tratament oncologic.

Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 este complementar obiectivelor stabilite în Planul european de combatere a cancerului al Uniunii Europene și inițiativelor OMS referitoare la controlul cancerului. Iar sursele externe includ, după caz, fonduri europene și programe ale Uniunii Europene, inclusiv EU4Health și Horizon Europe, precum și resurse atrase de la organizații internaționale și parteneri de dezvoltare, în funcție de eligibilitatea intervențiilor și de acordurile de finanțare. Partenerii menționați în Program și Plan includ OMS și alte agenții ale sistemului ONU, AIEA/IARC și alți parteneri de dezvoltare relevanți.

Acțiunile planificate din surse externe vor fi implementate în limita mijloacelor efectiv atrase de la partenerii de dezvoltare. Neidentificarea sau neatragera unei surse externe nu determină transferarea automată a costului asupra bugetului de stat. Eventuala asumare ulterioară a unor cheltuieli din surse publice va fi realizată numai în cadrul procesului bugetar, în limita alocațiilor aprobate și cu respectarea legislației finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale. Repartizarea mijloacelor financiare estimate pe ani, pentru implementarea Programului sunt reflectate după cum urmează:

**Costurile estimative pentru fiecare an de implementare,
per obiectiv (sume în mii lei)**

Obiective specifice	Obiective specifice	Proгноze pe ani, lei					TOTAL	Conform sursei de finanțare		
		2026	2027	2028	2029	2030		Surse bugetare	FAOAM	Parteneri de dezvoltare
1.	Obiectivul specific 1. Reducerea poverii cancerelor prevenibile prin diminuarea expunerii populației la factorii de risc comportamentali și de mediu și ocupaționali, precum și prin prevenirea infecțiilor asociate cancerului prin vaccinare.	1,500.0	1,871.0	4,105.0	2,055.0	1,730.0	11,261.0	245.0	1,350.0	9,666.0
2.	Obiectivul specific 2. Creșterea cu 15 % a ratei de depistare prin screeningul cervical, colorectal, pulmonar, precum și depistarea precoce al cancerului mamar (stadiile I și II), până în anul 2030.	870.0	7,113.0	10,303.0	10,063.0	16,354.0	44,703.0	0.0	23,470.5	21,232.5
3.	Obiectivul specific 3. Asigurarea accesului echitabil la cel puțin 80% dintre persoanele cu cancer la servicii calitative de diagnostic, tratament și monitorizare.	305,627.2	396,477.5	571,882.9	730,485.7	465,408.7	2,469,882.0	636,002.3	829,734.2	1,004,145.5
4.	Obiectivul specific 4. Până în 2030, dezvoltarea serviciilor de îngrijiri paliative, suport pe termen lung și reabilitare pentru copii, ATA (adolescenți și tineri adulți) și adulți.	4,684.0	11,110.9	9,327.9	15,931.4	12,713.4	53,767.6	8,391.0	35,118.6	10,258.0
5.	Obiectivul specific 5. Consolidarea guvernantei bazate pe date pentru implementarea eficientă a Programului Național de Control al Cancerului, până în anul 2030.	0.0	4,860.0	6,295.0	630.0	3,660.0	15,445.0	7,355.0	3,270.0	4,820.0
TOTAL		312,681.2	421,432.4	601,913.8	759,165.1	499,866.1	2,595,058.6	651,993.3	892,943.3	1,050,122.0
Surse bugetare		124,060.1	97,913.3	101,145.4	172,925.0	155,949.5	651,993.3	x	x	x
Parteneri de dezvoltare		15,057.4	155,768.3	322,670.9	404,938.0	151,687.4	1,050,122.0	x	x	x
FAOAM		173,563.7	167,750.8	178,097.5	181,302.1	192,229.2	892,943.3	x	x	x

Sumele estimate reflectă alocările pentru toate componentele programului, inclusiv prevenirea, diagnosticarea, tratamentul, suportul pacientului, monitorizarea și evaluarea. Distribuția bugetară este corelată cu Planul de acțiuni al Programului Național de control al cancerului 2026–2030, care detaliază activitățile și resursele aferente fiecărui obiectiv specific.

Asigurarea finanțării adecvate și sustenabile a Programului este esențială pentru atingerea ȋntelilor naționale și internaționale privind controlul cancerului, reducerea incidenței și mortalității, precum și pentru creșterea accesului echitabil la servicii de calitate pentru toți pacienții din Republica Moldova.

4.3. Impactul asupra sectorului privat

Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 va avea impact și asupra prestatorilor privați de servicii medicale conexe obiectivelor programului, și care urmează să ajusteze procesele interne conform cerințelor stabilite în actele normative naționale referitoare la controlul cancerului.

4.4. Impactul social

Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 va avea impact social pronunțat asupra vieții unui segment important de populație al țării, serviciile vor fi centrate pe persoană, se va reduce ponderea diagnosticării tardive și a barierelor geografice și socioeconomice, se vor dezvolta serviciile de suport, reabilitare și paliativitate cu îmbunătățirea

continuității îngrijirilor. În rezultatul implementării programului va fi îmbunătățit accesul pacienților cu cancer la servicii medicale sigure și de calitate, care răspund nevoilor individuale ale pacienților, în special al copiilor și inclusiv pentru pacienții din mediul rural.
4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal Implementarea intervențiilor stabilite în Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 va respecta în totalitatea actele normative în vigoare privind protecția datelor cu caracter personal care garantează dreptul fundamental al fiecărui pacient la intimitate, protejarea vieții personale, familiale, domiciliul și exclude ingerințele neautorizate, abuzive sau ilegale din partea autorităților sau terților.
4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen Programul va contribui la reducerea inegalităților în accesul la prevenire, screening, diagnostic, tratament, monitorizare, reabilitare și îngrijiri paliative. Intervențiile sunt orientate spre asigurarea accesului echitabil și nediscriminatoriu, indiferent de sex, vârstă, mediu de reședință, statut socioeconomic, dizabilitate sau apartenență la alte grupuri vulnerabile. Monitorizarea disparităților și utilizarea datelor dezagregate vor permite identificarea barierelor și adaptarea intervențiilor pe parcursul implementării Programului.
4.5. Impactul asupra mediului Implementarea Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 nu va avea impact semnificativ asupra mediului. Totodată, anumite intervenții specifice pot implica efecte locale asupra mediului, care vor fi gestionate în conformitate cu legislația națională. O atenție deosebită programul o va acorda managementul deșeurilor medicale.
4.6. Alte impacturi și informații relevante Programul național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 va avea impact asupra dezvoltării capacităților de cercetare științifică, inclusiv prin fortificarea capacităților Registrului național de cancer de colectare a datelor, de analiză epidemiologică și raportare, de cercetare a datelor, inclusiv a aspectelor privind inegalitățile din domeniul cancerului.
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
5.1. Măsuri normative necesare pentru transpunerea actelor juridice ale UE în legislația națională Aprobarea proiectului Programului național de control al cancerului pentru anii 2026 – 2030 asigură alinierea cadrului național de politici în domeniul controlului cancerului cu Planul european de combatere a cancerului.
5.2. Măsuri normative care urmăresc crearea cadrului juridic intern necesar pentru implementarea legislației UE Aprobarea proiectului Programului național de control al cancerului pentru anii 2026 – 2030 asigură alinierea cadrului normativ național în domeniul controlului cancerului în contextul elaborării și implementării intervențiilor ghidate de obiectivele Planului european de combatere a cancerului.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ În scopul respectării prevederilor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului Hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a Ministerului Sănătății la rubrica Transparență decizională și pe platforma https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-privind-consultarea-publica-a-proiectului-elaborarii-programului-national-de-control-al-cancerului-pentru-anii-20262030/15643 Se menționează că, în procesul de elaborare a proiectului, au fost respectate prevederile Legii nr. 386/2020 privind planificarea strategică, iar conceptul și proiectul documentului au fost remise Cancelariei de Stat pentru avizare prealabilă. A fost întocmită sinteza la proiect, cu ajustarea acestuia în conformitate cu propunerile parvenite.

Proiectul a fost validat în cadrul ședinței Consiliului pentru coordonarea dezvoltării durabile din 14.05.2026 (proces verbal nr. 8 din 08.06.2026). Proiectul Hotărârii de Guvern a fost avizat de către Cancelaria de Stat, Ministerul Finanțelor, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Educației și Cercetării, Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare, Ministerul Mediului (Agenția Națională de Reglementare a Activităților Nucleare și Radiologice), Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Justiției, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor, Agenția de Guvernare Electronică, Serviciul Tehnologia Informației și Securitate Cibernetică, Biroul Național de Statistică, Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (Agenția pentru Securitate Cibernetică). Rezultatele avizării sunt reflectate în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect.	
7. Concluziile expertizelor	
În scopul respectării art. 34 și 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, proiectul de hotărâre va fi supus expertizei juridice de către Ministerul Justiției.	
8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent	
Aprobarea proiectului Programului național de control al cancerului pentru anii 2026-2030 va genera procesul de elaborare a actelor normative interne ale Ministerului Sănătății. Actele subsecvente vor fi elaborate de autoritățile competente, potrivit atribuțiilor legale.	
9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ	
Pentru realizarea angajamentelor PNCC 2026–2030, Ministerul Sănătății și instituțiile responsabile vor implementa acțiunile prevăzute în Plan în limitele competențelor și resurselor aprobate, cu atragerea partenerilor de dezvoltare pentru intervențiile planificate din surse externe. Intervențiile pe digitalizare prevăzute în cadrul Programului vor fi dezvoltate în cadrul arhitecturii informaționale naționale din sănătate, cu asigurarea interoperabilității cu sistemele informaționale existente și aflate în curs de dezvoltare. Schimbul de date între sistemele informaționale relevante va fi realizat prin intermediul platformei guvernamentale de interoperabilitate MConnect, iar soluțiile dezvoltate în domeniul oncologic vor fi corelate, după caz, cu Dosarul electronic de sănătate, în vederea evitării dublării infrastructurilor de date și asigurării schimbului securizat și standardizat de informații. Finanțarea intervențiilor va fi etapizată și corelată anual cu disponibilitatea resurselor bugetare, FAOAM și a surselor externe.	

Ministru

Alexandru Gasnaș